

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Дисципліна:

“ Господарське право ”

Навчальна дисципліна, вивчення якої забезпечує майбутніх фахівців комплексними знаннями норм права, що регулюють сферу господарських відносин

Полтава
2019

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Господарське право» є формування у майбутніх фахівців **знань** про:

- основні принципи правового регулювання господарської діяльності в Україні, загальні засади господарського правопорядку в нашій державі;
- принципи господарювання в Україні, основні нормативно-правові акти та їхні положення, якими врегульовується господарська діяльність;
- організаційно-правові форми, в яких можуть реєструватися суб'єкти господарювання, їхні переваги та недоліки;
- основи регулювання відносин власності у сфері господарювання;
- загальні засади зобов'язально-договірних відносин у господарській діяльності;
- порядок захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, загальні засади господарсько-правової відповідальності, її види, форми та підстави;
- основи правового регулювання окремих видів господарської діяльності, особливо тих, у яких студентам належатиме здійснювати практичну діяльність.

вмінь:

- орієнтуватись у системі нормативно-правових актів, що регулюють господарську діяльність в Україні, правильно визначати нормативні акти і положення, що підлягають застосуванню у конкретній ситуації;
- застосовувати на практиці здобуті теоретичні знання, зокрема щодо правильного й доцільного вибору організаційно-правової форми і реєстрації суб'єктів господарювання, захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, укладання господарських договорів, поведінки при їх виконанні й порушенні однією зі сторін, поведінки у процедурах відновлення платоспроможності та банкрутства тощо;
- оформляти основні господарсько-правові документи, зокрема: установчі документи суб'єктів господарювання, дозвільні та реєстраційні документи, господарські договори, претензії, позовні заяви тощо.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Загальна характеристика господарського права та господарського законодавства.

Господарське право як галузь права. Предмет, метод і система господарського права.

Поняття, ознаки і види (класифікації) господарської діяльності. Некомерційна господарська діяльність і підприємництво. Принципи здійснення господарської і підприємницької діяльності.

Господарські правовідносини: поняття, особливості, види, регулювання. Склад господарських правовідносин.

Система джерел господарського права. Поняття господарського законодавства як джерела (нормативної бази) господарського права. Особливі ознаки господарського законодавства.

Поняття господарсько-правової норми. Особливості і види господарсько-правових норм.

Загальна характеристика основних джерел господарського права

Напрями вдосконалення господарського законодавства.

Тема 2. Державне регулювання у сфері господарської діяльності.

Об'єктивні підстави здійснення державного керівництва економікою. Принципи державного керівництва економікою. Економічна політика (стратегія і тактика). Основні напрями економічної політики держави. Правові форми (прогнозування і програмування, контроль, управління, нормативне регулювання) і методи (адміністративні та економічні) державного керівництва економікою.

Правове регулювання господарської діяльності та його механізм. Засоби регулюючого впливу на сферу господарювання. Державне замовлення і завдання, ліцензування, квотування, стандартизація, сертифікація, застосування нормативів і лімітів, регулювання цін і тарифів, пільги, дотації, компенсації, цільові інновації та субсидії.

Чинники ефективності правового регулювання господарської діяльності.

Дозвільна система у сфері господарювання та її нормативне регулювання, принципи функціонування. Документи дозвільного характеру. Декларації відповідності.

Тема 3. Правовий статус суб'єктів господарювання.

Суб'єкти відносин у сфері господарювання і суб'єкти господарювання. Поняття, та ознаки суб'єктів господарювання. Класифікації суб'єктів господарювання за різними ознаками. Поняття та значення організаційно-правової форми суб'єкта господарської діяльності, критерії вибору. Фізичні особи – підприємці, господарські організації як суб'єкти господарювання. Особливості правового становища відокремлених підрозділів господарських організацій (філії та представництва). Умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою (види діяльності, форми здійснення, особливості, відповідальність).

Підприємство як організаційна форма господарювання. Види і організаційні форми підприємств. Господарські товариства: поняття і види. Установчі документи господарських товариств, порядок їх заснування. Фонди господарського товариства. Права і обов'язки учасників господарських товариств. Управління господарськими товариствами.

Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив (порядок створення і членство, права і обов'язки членів виробничого кооперативу, управління). Фермерське господарство.

Кредитна спілка. Господарські об'єднання: види та організаційно-правові форми. Асоціація, корпорація, консорціум, концерн. Холдингові компанії та дочірні підприємства. Суб'єкти організаційно-господарських повноважень. Суб'єкти некомерційного господарювання, неприбуткові організації.

Тема 4. Правове регулювання легалізації та припинення діяльності суб'єктів господарювання.

Правосуб'єктні передумови реалізації права на здійснення господарської діяльності. Обмеження у здійсненні господарської діяльності за критерієм організаційно-правової форми.

Утворення суб'єкта господарювання. Нормативні акти, що регулюють порядок державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності.

Порядок і особливості державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості створення та державної реєстрації господарських товариств різних видів. Установчі документи юридичних осіб – суб'єктів господарської діяльності: зміст і порядок створення та затвердження. Оформлення документів, необхідних для державної реєстрації.

Включення та зміна відомостей про суб'єктів господарювання у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, постановка на облік у інших державних органах, фондах соціального страхування.

Підстави, форми та порядок реорганізації суб'єктів господарювання.

Ліквідація суб'єкта господарювання: підстави та порядок здійснення. Скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання.

Тема 5. Правове регулювання відносин власності у сфері господарювання.

Право власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Відносини власності у сфері господарювання. Форми та види власності в Україні. Зміст суб'єктивного права власності та правомочності власника. Організаційно-установчі повноваження власника.

Поняття правового режиму майна суб'єктів господарювання. Правові титули майна підприємств (правого господарського відання, право оперативного управління тощо).

Порядок формування і склад майна підприємства. Види об'єктів права власності суб'єктів господарювання. Основані фонди, оборотні засоби, кошти і товари у складі майна суб'єкта господарювання. Спеціальні фонди і резерви. Особливості правового режиму окремих видів майна суб'єктів господарювання (природні ресурси, права інтелектуальної власності, корпоративні права, цінні папери). Правове регулювання приватизації державного і комунального майна.

Тема 6. Зобов'язально-договірні відносини у господарській діяльності.

Поняття, ознаки та підстави виникнення господарських зобов'язань. Склад та зміст господарських зобов'язальних відносин. Види господарських зобов'язань (майново-господарські, організаційно-господарські, соціально-комунальні, публічні). Принципи та умови виконання господарських зобов'язань, їх припинення. Цивільно-правові та господарсько-правові способи забезпечення належного виконання господарських зобов'язань.

Поняття та ознаки господарського договору. Види господарських договорів за різними критеріями. Зміст і форма господарського договору.

Порядок укладання, зміни та припинення господарських договорів. Визнання господарських договорів недійсними та укладеними. Особливості укладання окремих видів господарських договорів (біржових, організаційно-господарських, на ярмарках тощо). Конкурентні способи укладання господарських договорів.

Правове регулювання публічних закупівель в Україні, порядок їх здійснення.

Особливості правового регулювання окремих видів господарських договорів.

Тема 7. Відповідальність суб'єктів господарювання.

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Функції господарсько-правової відповідальності. Господарські санкції. Підстави господарсько-правової відповідальності: юридичні та фактичні. Поняття та значення вини у господарському праві. Межі господарсько-правової відповідальності. Зменшення розміру і звільнення від відповідальності.

Поняття форми господарсько-правової відповідальності (за критерієм спрямованості впливу і механізму реалізації). Відшкодування збитків: склад і розмір, умови і порядок. Солідарне відшкодування. Регресні вимоги щодо відшкодування збитків.

Відшкодування збитків у разі порушення грошових зобов'язань. Сплата неустойки як вид господарсько-правових санкцій: поняття, сфера застосування, види, механізм реалізації.

Оперативно-господарські санкції: поняття, сфера застосування, види, механізм реалізації.

Штрафні санкції: розмір і порядок застосування.

Адміністративно-господарські санкції: поняття і види. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства.

Особливості адміністративної та кримінальної відповідальності за правопорушення у сфері господарювання.

Тема 8. Правове регулювання заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарювання.

Поняття контролю, його сутність і форми. Основні контролюючі органи. Види та значення контролю у сфері господарювання. Планові та позапланові заходи нагляду (контролю). Повноваження державних органів під час здійснення заходів нагляду (контролю). Умови допуску до здійснення заходів нагляду (контролю). Організаційні та правові засади забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання під час здійснення заходів нагляду (контролю). Захист прав суб'єктів господарювання при порушенні порядку здійснення господарського контролю.

Тема 9. Захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Розгляд та вирішення господарських спорів.

Правові гарантії господарської діяльності. Форми та способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарських правовідносин. Адміністративно-правовий захист суб'єктів господарської діяльності. Нотаріальний захист суб'єктів господарювання.

Досудове врегулювання господарських спорів. Претензійна робота.

Судова система України. Захист прав та інтересів суб'єктів господарювання

Конституційним судом, загальними судами, адміністративними судами. Захист прав та інтересів суб'єктів господарювання господарськими судами. Підвідомчість та підсудність спорів господарським судам.

Порядок звернення до господарського суду. Позовна заява. Порядок розгляду спорів у господарських судах. Апеляційне та касаційне оскарження рішень господарських судів.

Третейський суд: поняття, види, порядок організації. Спори, що підлягають розгляду третейськими судами. Розгляд спорів третейським судам. Проблемні питання виконання та оскарження рішень третейських судів.

Міжнародний комерційний арбітраж.

Тема 10. Законодавство про захист економічної конкуренції

Конкуренція у сфері господарювання. Поняття і призначення правового регулювання конкуренції та монополістичної діяльності. Система законодавства про захист економічної конкуренції. Поняття і види конкуренції та монополії. Обмеження конкуренції. Обмеження монополізму у економіці. Позитивні та негативні риси конкуренції та монополізму. Природні монополії.

Правовий статус антимонопольних органів в Україні. Антимонопольний комітет України та його територіальні підрозділи.

Види порушень законодавства про захист економічної конкуренції: недобросовісна конкуренція та антиконкурентні дії (монополістичні правопорушення). Види недобросовісної конкуренції. Види антиконкурентних дій (монополістичних зловживань). Організаційно-правові методи боротьби з порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Тема 11. Правове регулювання фінансової діяльності та кредитно-розрахункових відносин. Аудит.

Поняття та види фінансової діяльності. Професійна та індивідуальна фінансова діяльність. Фінансові установи.

Банківська діяльність, банківські операції. Поняття та види банків (за формою власності, організаційно-правовою формою, видами діяльності). Національний банк України.

Страховання: поняття та види. Учасники правовідносин у сфері страхування, їх правовий статус. Аудит.

Готівкові та безготівкові розрахунки в господарському обороті. Порядок здійснення касових розрахунків в Україні. Каса. Ліміт каси. Способи безготівкових розрахунків, платіжні інструменти.

Правове регулювання обліку та звітності суб'єктів господарювання. Бухгалтерський облік, фінансова звітність. Податковий облік.

Договори позики, кредиту (види, значення, істотні умови). Договір банківського рахунку.

Договір банківського вкладу. Факторингові операції банків.

Тема 12. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом.

Неспроможність суб'єкта підприємництва (відносна та абсолютна, поворотна та неповоротна). Поняття та соціально-економічне призначення банкрутства. Ознаки банкрутства. Матеріально-правові та процесуальні підстави банкрутства.

Учасники провадження у справі про банкрутство. Сторони у справі про банкрутство (боржник і кредитори), вимоги, що висуваються до них законодавством. Суб'єкти банкрутства. Інші учасники провадження у праві про банкрутство: арбітражний керуючий, державний орган з питань банкрутства, власник майна боржника та інші. Порядок провадження у справі про банкрутство. Порушення провадження, підготовче засідання, попереднє засідання господарського суду.

Судові процедури, що застосовуються до боржника під час провадження у справі про банкрутство: розпорядження майном боржника; санація; мирова угода (їх зміст, повноваження та обов'язки учасників провадження у справі про банкрутство на кожному етапі).

Правові наслідки визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура. Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство. Порядок задоволення вимог кредиторів.

Правове становище арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), його повноваження у процедурах банкрутства.

Особливості банкрутства окремих категорій боржників.

Процедури банкрутства, пов'язані з іноземною процедурою банкрутства.

Тема 13. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності в Україні. Біржова діяльність.

Поняття господарсько-торговельної діяльності. Матеріально-технічне постачання і збут.

Поставка. Договір поставки. Предмет, кількість і асортимент поставки. Строки і порядок поставки. Визначення якості товарів. Порядок прийомки товару за кількістю та якістю. Претензії у зв'язку з недоліками поставлених товарів.

Контрактація сільськогосподарської продукції.

Особливості забезпечення паливно-енергетичними ресурсами та їх реалізації. Договір енергопостачання. Кількість і якість енергії. Строки ціни і порядок розрахунків за договором енергопостачання. Правила користування енергією.

Міна (бартер) у сфері господарювання.

Закупівля товарів, робіт та послуг за державні кошти. Законодавство про публічні закупівлі.

Торговельно-біржова діяльність. Поняття, юридичні ознаки та види бірж. Правове становище товарної біржі (поняття, порядок створення, функції, компетенція). Правила біржової торгівлі.

Біржові угоди. Деривативи. Правовий статус фондової біржі (порядок створення і реєстрації, організаційно-правова форма).

Оренда майна і лізинг. Умови договору оренди, основні права й обов'язки орендаря. Орендна плата. Оренда державного та комунального майна. Викуп (приватизація) об'єкта оренди.

Припинення договору оренди.

Тема 14. Договори про виконання робіт та надання послуг.

Поняття та види договорів про виконання робіт та надання послуг. Договір підряду. Договір підряду на капітальне будівництво.

Транспортні договори. Система та види перевезення вантажів, їх правове регулювання. Поняття і види договору перевезення вантажів. Підстави припинення договору перевезення вантажів. Відповідальність за порушення умов договору перевезення. Комерційні акти та порядок їх складання. Інші транспортні договори. Договір перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортної експедиції.

Договір доручення. Договір комісії. Договір консигнації. Договір схову.

Страхування: поняття та види. Учасники правовідносин у сфері страхування, їх правовий статус. Договір страхування. Правове регулювання страхової діяльності у підприємстві. Види договору страхування. Права й обов'язки сторін за договором страхування.

Тема 15. Правове регулювання якості. Захист прав споживачів.

Загальні умови забезпечення якості продукції, робіт та послуг. Управління якістю.

Стандартизація, сертифікація та правове забезпечення єдності вимірювань.

Правовий захист споживчого ринку від товарів, робіт та послуг неналежної якості.

Загальна характеристика законодавства про захист прав споживачів. Правовий статус органів виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів.

Основні права споживачів та їх захист. Права споживачів на придбання товарів належної якості та інформацію про товари та послуги.

Правове значення договору купівлі-продажу для захисту прав споживачів. Захист прав споживачів за договором купівлі-продажу.

Відповідальність у сфері відносин, що складаються у процесі забезпечення якості.

Тема 16. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності. Правовий режим іноземного інвестування.

Поняття інновацій та інноваційної діяльності. Значення інноваційної діяльності в сучасній економіці та інших сферах суспільного буття.

Поняття: інноваційний продукт, інноваційна продукція, інноваційний проект, інноваційне підприємство, новітні технології, трансфер технологій.

Система законодавства про інноваційну діяльність.

Інноваційні правовідносини: поняття, суб'єкти та їх види, об'єкти, права та обов'язки учасників, державне регулювання зазначених відносин.

Заходи щодо стимулювання інноваційної діяльності: позитивні та негативні. Особливості стимулювання діяльності щодо трансферу технологій.

Порядок надання фінансової підтримки суб'єктам інноваційних правовідносин.

Органи, що здійснюють державне регулювання у сфері інноваційної діяльності та діяльності щодо трансферу технологій, їх повноваження.

Правова характеристика договору на створення і передачу науково-технічної продукції.

Поняття інвестицій та їх види. Інвестиційна діяльність. Правовий режим іноземних інвестицій: поняття іноземних інвестицій та іноземного інвестора, форми іноземних інвестицій, об'єкти інвестування, правове становище підприємства з іноземними інвестиціями, державне регулювання іноземного інвестування. Гарантії захисту прав іноземного інвестора.

Тема 17. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Нормативно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Правовий режим зовнішньоекономічної діяльності. Спеціальні вимоги щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій. Зовнішньоекономічний договір (контракт). Державна реєстрація зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Тема 18. Спеціальні режими господарювання.

Поняття спеціальних (вільних) економічних зон. Територія і статус спеціальних (вільних) економічних зон. Правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон: поняття та види, порядок створення і правове регулювання спеціальних (вільних) економічних зон, управління спеціальними (вільними) економічними зонами.

Особливості правового регулювання господарської діяльності у спеціальних (вільних) економічних зонах. Порядок ліквідації спеціальних (вільних) економічних зон. Виключна (морська) економічна зона України. Особливості здійснення господарської діяльності на державному кордоні України. Особливості здійснення господарської діяльності в охоронних зонах, на територіях та об'єктах, що особливо охороняються, в умовах надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації, надзвичайного стану.

Концесійна діяльність в Україні. Засади концесійної діяльності. Концесійний договір.